

ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 25-річчю Медичного інституту
Сумського державного університету**

(Суми, 17–19 жовтня 2017 року)

За загальною редакцією О. О. Єжової

УДК 378.046.4:796.071.42:613.95

РОЗВИТОК ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗНАТЬ ПРО ФЕНОМЕН ГІПЕРСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРИ НАРКОМАНІЇ

Василь Миколайович Федорець

*Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України,
Київ, Україна,*

*Вінницька академія неперервної освіти, Вінниця, Україна
bruney333@yahoo.com*

The study highlights the ways of improving the health preserving competence of a physical education teacher during post-graduate education and on the basis of forming the skills necessary for diagnosing the early stages of drug addiction. The stated diagnosing method is represented as an important condition for acute cardiac pathology prevention and for preservation of physical, psychic and psychological health of children and teenagers. The phenomenon of hyper social behavior of drug-addicts is presented as a particularly significant component of early diagnosing of drug addiction. The article determines the ways of using discursive-dialogic, *maieutic and phenomenological approaches to the development of a teacher's skills to diagnose drug-addiction of children and teenagers.*

Keywords: pedagogics, drug addiction, prevention, health, a physical education teacher, hyper social behavior.

W pracy naukowej przeanalizowane możliwości doskonalenia kompetencji nauczycieli wychowania fizycznego dla zachowania zdrowia w warunkach kształcenia podyplomowego na podstawie kształtowania się u nich umiejętności wczesnej diagnozy uzależnienia od narkotyków. Wskazana diagnostyka będzie reprezentowała się jak ważny warunek profilaktyki ostrej kardiologicznej patologii i zachowania fizycznego, psychicznego i psychologicznego zdrowia dzieci i nastolatków. Jak najbardziej istotny element wczesnej diagnozy uzależnienia od narkotyków przedstawiony fenomen hipersocjalnego zachowania (hipersocjalność) uzależnionych. Określone są sposoby korzystania z dyskursowo-dialogicznego, majewtycznego oraz fenomenologicznego podejść do rozwoju u nauczycieli umiejętności diagnozowania uzależnienia u dzieci i młodzieży.

Słowa kluczowe: pedagogika, narkomania, profilaktyka, zdrowie, nauczyciel wychowania fizycznego, hipersocjalny

Актуальність формування в учителя фізичної культури навичок долікарської діагностики наркотичного сп'яніння дітей, а також розвиток у нього специфічних уявлень про зміни поведінки і особистості під впливом психоактивних речовин первинно визначаються питаннями не збереження здоров'я, а професійною інтенцією попередження смерті через профілактику

гострої кардіологічної патології, яка може виникнути внаслідок тренувального навантаження на занятті чи після нього. Уточнюючи зазначимо, що вживання наркотичних речовин в комбінації з фізичним навантаженням значно збільшує імовірність виникнення таких небезпечних кардіологічних патологій як раптова серцева смерть [2], аритмії та гостра коронарна недостатність. Особливо вказаний синергетичний ефект є актуальним для дітей і підлітків. Тому наявність в педагога навичок діагностики стану наркотичного сп'яніння та змін психіки при наркоманії є важливою складовою збереження не тільки здоров'я дітей, а перш за все їх життя.

Вміння визначити факт вживання дітьми психоактивних речовин є також важливою складовою практичних здоров'язбережувальних навичок педагога та його здатності до критичного мислення, а також розвитку спостережливості, емпатії та антиципації. Актуальним є вищевказані специфічні знання, навички і вміння, які розглядаються нами як компетентісна основа профілактики наркоманії і токсикоманії, а також як необхідна педагогічна умова збереження фізичного і психічного здоров'я дітей, які вживають наркотичні речовини та їх однокласників, що цього не роблять. Зрозуміло, важливою в даному контексті є також компетентісно орієнтована проблематизація збереження психологічного і духовного здоров'я та осмислення морально-етичних, екзистенційних та ціннісно-сміслових питань профілактики наркоманії.

Формування діагностичних навичок вчителя на основі аналізу виразних змін в моторній сфері та психіці наркомана, а також на знанні видимих і грубих патологічних трансформацій його поведінки та при наявності в такої дитини маніфестованих ознак дезадаптації в соціумі є важливою складовою профілактики. Але разом з тим коли діагностика проводиться на основі ідентифікації виразних ознак психічних та психологічних порушень при наркоманії то це означає, що ми запізнилися з профілактикою і первинним виявленням. Тому такий підхід нами розуміється і представляється як вторинний.

Найбільш значимою і складною є діагностика прихованих і ранніх проявів наркоманії. Діагностика саме в той період коли на це можна вплинути із значно більшою ефективністю ніж коли ми бачимо дитину із маніфестованими і виразними змінами.

Особливо важливим і складним для розуміння та інтерпретації критерієм ранньої діагностики є *гіперсоціальна поведінка* наркомана, яка часто зустрічається в осіб, що вживають психоактивні препарати. Гіперсоціальна поведінка є демонстративною, вона «підкреслено», гротескно і «підсилено» соціально спрямована. Наркоман демонструє свою доброту, невинність, благополуччя, щирість, розкутість, повагу, активність, душевну чистоту, любов до світу і людей, душевність, емпатію, вміння вишукано і соціально прийнятно спілкуватися, дружити та ін. Він постійно і всім посміхається, радіє разом з

іншими, робить знаки уваги та ін. Якщо вчитель спостерігає вищевказану поведінку в дитини то він має її проаналізувати на основі знань феномену гіперсоціальної поведінки якій досить часто є наявним при наркоманії. Деякі елементи такого аналізу ми представимо у вигляді маєвтичної практики запитань – відповідей.

Чи відповідає така поведінку віку дитини? Частіше не відповідає. Дитиною активно емонструється дорослість або навпаки дитяча безтурботність і «теляче щастя» чи їх зміна.

Чи є ознакою психічного благополуччя і природною постійна демонстрація добра і щастя? Зрозуміло, що такий стан неприродній і психічно нормальна дитина буває в різних емоційних модальностях.

Яка була попередня поведінка в цієї особи? Переважно поведінка була іншою та різною і що особливо важливо за умови збереження психологічного та психічного здоров'я різноманітною.

Чим може бути обумовлено швидке формування чи перехід до відносно простої і одноманітної гіперсоціальної поведінки від різноманітних поведінкових сценаріїв? Саме відносно швидкий та різкий перехід має насторожити педагога і вчителю необхідно виключати чи підтвердити наявність прихованого вживання учнем наркотичних речовин або інші проблеми.

Що може бути приховано в дитини за маскою добра і щастя? Постійна і одноманітна демонстрація доброти і слухняності особливо в підлітковому віці свідчить про приховану проблему.

Які ознаки, що комбінуються із вказаною гіперсоціальною поведінкою мають викликати у вчителя підозру у вживанні учнем наркотичних речовин. Розширення чи звуження зіниць, «скляні очі» в яких немає радості, сповільнені чи різкі рухи, зміни голосу з розтягненням слів, різко підвищена чи знижена загальна активність, ейфорія, поява брехливості, затримки при формуванні думок і відповідей, запах невідомих речовин, поява в лексиконі дитини спеціальних термінів характерних для лінгвокультури наркоманів (обдолбаний, ширанутись, кальоса, ширка, фен), схуднення, синці, зміна і зниження апетиту, втрата інтересу до своїх постійних занять та ін. Завершуючи наш аналіз проблеми зазначимо, що вказані вище практично орієнтовані аспекти удосконалення здоров'язбережувальної компетентності вчителя фізичної культури формуються на основі парадигми трансдисциплінарності, та з використанням конвергентних, антропологічних, феноменологічних і холістичних підходів, а також завдяки трансферу [1] медико-гігієнічних і психологічних знань в структуру компетентності.

Література

1. Нонака Икуджиро. Компания – создатель знания. Зарождение и развитие инноваций в японских фирмах / Нонака Икуджиро, Такеучи Хиротака ; [пер. с англ. А. Трактинского]. – М. : Олимп-Бизнес, 2011. – 384 с.: ил.
2. Федорець В. М. Аналіз та актуалізація взаємодії вікових, нервових і локомоторних детермінант кардіологічного здоров'я в контексті формування здоров'язберігаючого підходу / В. М. Федорець // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. – Вінниця, 2011. – Вип. 12, т. 3. – С. 137-145.

УДК 378.011.3-051:613(043.3)

ОРГАНИЗАЦИЯ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ОСНОВ ЗДОРОВЬЯ К ВНЕКЛАСНОЙ РАБОТЕ С УЧАЩИМИСЯ ОСНОВНОЙ ШКОЛЫ

Зайцев В. А.

*Черниговский государственный технологический университет,
Чернигов, Украина
v.zaytsev@ukr.net*

Zauważono, iż przy przygotowaniu przyszłych nauczycieli z przedmiotu „Podstawy zdrowia”, należy poświęcać szczególną uwagę pracy pozalekcyjnej z uczniami szkół ogólnokształcących.

Słowa kluczowe: podstawy zdrowia, pracy pozalekcyjnej.

Приоритетной задачей государства, общества, учреждений системы образования Украины является улучшение состояния здоровья нации, особенно ее молодого поколения, что обусловлено устойчивой тенденцией к снижению уровня здоровья широких слоев населения, в частности детей и учащейся молодежи. Интеграция Украины в направлении европейского вектора развития образования также усиливает потребность в обеспечении здоровьесберегательной деятельности учебных заведений и, прежде всего, общеобразовательной школы. В связи с этим, существенное значение приобретает педагогический аспект исследуемой проблемы, ориентированный на формирование сознательного отношения школьников к своей жизни и здоровью, овладение основами здорового образа жизни и навыками безопасного поведения; что требует соответствующей профессиональной подготовки будущих учителей основ здоровья, способных